

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ. ΘΕΣΜΙΚΕΣ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ»

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι του μαθήματος περιλαμβάνουν:

- Μια βασική και περιεκτική περιοδολόγηση σε βασικές πτυχές (θεσμικές-οικονομικές-κοινωνικές και πολιτισμικές) της ελληνικής και ευρωπαϊκής αγροτικής ιστορίας και της ιστορίας της γεωπονικής επιστήμης.
- Την ανάδειξη βασικών ζητημάτων αγροτικής οικονομίας, των υλικών όρων παραγωγής και διαβίωσης των αγροτικών πληθυσμών, τις γαιοκτητικές σχέσεις και τα καλλιεργητικά συστήματα, τις σχέσεις εργασίας και την ανάπτυξη της γεωργικής τεχνολογίας, τα φορολογικά συστήματα και τα χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία κ.λπ.
- Επίσης, την ανάλυση της κοινωνικής οργάνωσης και των συνθηκών διαβίωσης των αγροτών διαχρονικά, την εξέταση ζητημάτων αγροτικής ιδεολογίας και συλλογικής και πολιτικής οργάνωσης των αγροτών, την ανάλυση των κοινωνικών και πολιτισμικών παραμέτρων της αγροτικής ζωής, θέματα καθημερινότητας, ατομικών και συλλογικών νοοτροπιών και κοινωνικών αναπαραστάσεων.
- Γενικότερα, βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με την ιστορική βάση σύγχρονων αγροτικών ζητημάτων και η ανάδειξη της συγκριτικής και διεπιστημονικής διάστασης φαινομένων που μελετώνται συνήθως μέσα στο στενά γεωπονικό και εθνικό πλαίσιο.

2. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Δημήτρης Παναγιωτόπουλος (ΕΔΙΠ ΓΠΑ)

3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΔΟΞΟΣ

Δημήτρης Γ. Παναγιωτόπουλος, *Οι αγρότες στην ελληνική ιστορία. Από την Επανάσταση στην παγκοσμιοποίηση*, Πατάκης, Αθήνα 2022 . Κωδικός Βιβλίου στον Εύδοξο: 102125535.

ΛΟΙΠΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πετμεζάς Σωκράτης, *Η ελληνική αγροτική οικονομία τον 19ο αιώνα. Η περιφερειακή διάσταση*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2003.
- Πετμεζάς Σωκράτης, *Προλεγόμενα στην ιστορία της ελληνικής αγροτικής οικονομίας του Μεσοπολέμου*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2012.
- Καλαφάτης Θ., Πρόντζας Ε. (επιμ), *Οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους*, έκδοση ΠΙΟΠ, 2011 (3 τόμοι).
- Ασδραχάς Σπύρος, κ.ά., *Ελληνική οικονομική ιστορία, ΙΕ' - ΙΘ' αιώνας*, έκδοση ΠΙΟΠ, 2003 (2 τόμοι).
- Δαμιανιάκος Στάθης, *Από τον χωρικό στον αγρότη*, Εξάντας-ΕΚΚΕ, Αθήνα, 2002
- Tauger B. Mark, *Agriculture in World History*, Routledge Press series, Themes in World History, 2010.
- Rural History. Economy, Society, Culture, Cambridge University Press, (<http://journals.cambridge.org/action/displayJournal?jid=RUH>)
- Journal of Peasant Studies, Routledge, (<http://www.tandfonline.com/toc/fjps20/39/1>)
- Agricultural History Review, British Agricultural History Society, (<http://www.bahs.org.uk/AgHRVOL.html?YEAR=2013&MOD=this>)
- ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ, Περιοδική έκδοση ιστορικών σπουδών, εκδοτικός οίκος «Μέλισσα» - Μουσείο Μπενάκη. (http://www.melissabooks.com/search_historica.php)
- Agricultural History, Agricultural History Society, (<http://aghist.metapress.com/content/0002-1482/>)
- Journal of Rural Studies, (<http://www.journals.elsevier.com/journal-of-rural-studies/>)

4. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΥΛΗΣ

Η ιστορική εξέλιξη της γεωργίας και του αγροτικού κόσμου

- Οι αγρότες στην Ευρώπη και στον κόσμο: ιστορική εξέλιξη και βασικές παράμετροι.

Η ελληνική ύπαιθρος κατά τον 19ο αιώνα

- Η εικόνα της ελληνικής γεωργίας την στιγμή της ανεξαρτησίας.
- Η διαμόρφωση του εγγείου καθεστώτος στην Παλαιά Ελλάδα (1821-1871) και η κυριαρχία της μικρής ιδιοκτησίας.
- Η λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης, της χωρικής οικογένειας και της αγροτικής κοινότητας στην ελληνική ύπαιθρο.
- Η αγροτική μεταρρύθμιση του Αλ. Κουμουνδούρου και η αγροτική και οικονομική (φορολογική, δασμολογική, δημοσίου δανεισμού) πολιτική των Χ. Τρικούπη και Θ. Δηλιγιάννη.
- Το δημογραφικό πλαίσιο: 1830-1900. Φυσική και γεωγραφική κίνηση του πληθυσμού.
- Πολιτική πατρωνία και ύπαιθρος. Το πρόβλημα της ενσωμάτωσης ή της συσσωμάτωσης των χωρικών στο πολιτικό σύστημα και η θεωρία της πολιτικής πατρωνίας στην ελληνική ύπαιθρο.
- Η γεωργική κρίση στο γύρισμα του αιώνα. Η πτώση της σταφίδας και η άνοδος του καπνού.
- Η αργόσυρτη διείσδυση της καινοτομίας, 1881-1917.

Η ελληνική ύπαιθρος κατά τον 20ο αιώνα

- Οι έγγειες σχέσεις στις Νέες Χώρες (Θεσσαλία, Β. Ελλάδα) και η ανάδυση του αγροτικού ζητήματος.
- Θεσμικές παρεμβάσεις και στρατηγικές ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας: η δημιουργία και λειτουργία των κρατικών οργάνων παρέμβασης (Υπουργείο Γεωργίας, συνεταιρισμοί, Αγροτική Τράπεζα κ.λπ).
- Πληθυσμιακή εξέλιξη, αγροτικός εποικισμός, εθελούσια ή/και αναγκαστική μετακίνηση πληθυσμών.
- Ο Μεσοπόλεμος των κρίσεων και των μεταρρυθμίσεων. Η αγροτική μεταρρύθμιση (1917-1926) και η εφαρμογή της στον Μεσοπόλεμο.
- Οι παρενέργειες της αγροτικής μεταρρύθμισης: το πρόβλημα της σιτάρκειας, το καπνικό ζήτημα και τα προβλήματα της κτηνοτροφίας και των ορεινών πληθυσμών και η αντιμετώπισή τους.
- Πολιτικές ρύθμισης του χώρου και μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου (γεωργικά επιμελητήρια, αγροτικοί συνεταιρισμοί, πολιτικά κόμματα).
- Πολιτικός αυταρχισμός και η απόπειρα εκφασισμού της αγροτικής κοινωνίας την μεταξική περίοδο.
- Η ελληνική γεωργία μετά τον πόλεμο μέχρι την ανασυγκρότηση, 1940-1950.
- Ο μετασχηματισμός της ελληνικής γεωργίας μετά το 1950 και ο ρόλος του αγροτικού τομέα την περίοδο της ανάπτυξης.
- Ο αγροτικός κόσμος και η γεωργία την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ιστορία της Γεωπονικής Επιστήμης και Γεωργικής Τεχνολογίας

- Γεωπονική επιστήμη και γεωργική τεχνολογία, 19ος και 20ος αιώνες.

Συστατικό στοιχείο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών/τριων με αρχειακές και βιβλιογραφικές πηγές της ιστορίας της γεωργίας και της γεωπονικής επιστήμης και η κριτική ανάγνωσή τους, μέσα από το Κέντρο Τεκμηρίωσης της Ιστορίας της Ελληνικής Γεωργίας (ΚΤΙΕΓ) του Γ.Π.Α. Επίσης, βασικό στοιχείο του μαθήματος είναι η ανάθεση σχετικών ομαδικών εργασιών, αλλά και η οργάνωση εναλλακτικά ή/και συνδυαστικά θεματικών εκθέσεων, προβολών και παρουσιάσεων στο Γεωργικό Μουσείο καθώς και επισκέψεων σε σχετικές θεματικές εκθέσεις και Μουσεία εκτός ΓΠΑ.

5. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι φοιτητές/τριες ενημερώνονται εξ αρχής για τη διαδικασία διδασκαλίας και αξιολόγησης του μαθήματος.

Η παρακολούθηση του μαθήματος είναι προαιρετική

Οι φοιτητές μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να παρουσιάσουν εργασία ο βαθμός της οποίας συνυπολογίζεται στον τελικό βαθμό τους

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Δημόσια παρουσίαση προαιρετικής ατομικής ή ομαδικής εργασίας (έως 30%)
Τελική γραπτή εξέταση (70-100%)

7. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

- αναφέρει τις κυριότερες θεματικές και τους σημαντικότερους σταθμούς της σύγχρονης Αγροτικής Ιστορίας.
- παρουσιάσει και αναλύσει σημαντικά ιστορικά φαινόμενα που επηρέασαν τον αγροτικό κόσμο από τις απαρχές της γέννησης της γεωργίας μέχρι σήμερα.
- αναφερθεί και επεξηγήσει την διαχρονική εξέλιξη και την ιστορικότητα των προβλημάτων της σύγχρονης ελληνικής αγροτικής κοινωνίας και οικονομίας.
- αναλύσει, με συγκριτική προσέγγιση, σύγχρονα φαινόμενα και ζητήματα που απασχολούν τον αγροτικό χώρο και την ύπαιθρο σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, των οποίων οι απαρχές ανάγονται στο απώτερο ή στο εγγύτερο παρελθόν.
- επεξηγεί φαινόμενα και ζητήματα πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως τα οποία θα τον/την απασχολήσουν σε άλλα μαθήματα αλλά και στην μετέπειτα σταδιοδρομία τους, αφού θα έχει εξοικειωθεί με την ιστορική διάσταση αυτών και θα έχει αποκτήσει το απαραίτητο γνωσιολογικό και αναλυτικό υπόβαθρο για την βαθύτερη κατανόησή τους
- τέλος, να ενισχύσει την κριτική επιστημονική ικανότητα και σκέψη μέσα από την πολλαπλή διαπραγμάτευση και την ποικιλία των προσεγγίσεων που αφορούν σε οικονομικά και κοινωνικά φαινόμενα και ζητήματα κατανοώντας τις διαφορετικές «οπτικές» στο εσωτερικό της επιστήμης.

8. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΟΥΔΩΝ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΧΕΙ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΧΟΛΗ	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό (υποχρεωτικό)		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	3495	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	2 ^ο
		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ/ΠΙΣΤΩΤΙΚΕ Σ ΜΟΝΑΔΕΣ
		6	5